



L'inici del Mig Any i les seues publicacions

De la mateixa manera que les Festes d'Hivern s'iniciaren al voltant dels anys 80, concretament l'any 1978 quan uns gelaters no aguantaren el nervi de la passió festera, llogaren una banda, es posaren una camisa i sorgiren les festes. El Mig Any també té un naixement paregut; la filà Marrocs allà per l'any 1971 –segons relata David Mira Mira¹– es reunia en el mes de gener amb motiu de la festivitat de Sant Sebastià per preparar els esdeveniments de la capitania d'aquell any, on José Sirvent Garrigós i Juan Aznar Sirvent, el tío Tedo, eren els capitans de festes.

No hem de deixar de comentar que aquesta efemèride se celebrava en altres poblacions. Dos anys després, el 1973 la filà Marrocs, va portar la banda de la Pobla del Duc, concretament, el 24 de febrer. Podríem considerar aquesta data com l'inici del Mig Any.

Però, a l'any 1975, es repeteix la mateixa operació, citada en la revista *Guai* per Bartolomé Hernández Mira en l'article «Una iniciativa digna de aplauso»:

«Por primera vez en nuestra historia festera la comparsa Marrocs celebró el día 23 del pasado mes de febrero, exactamente seis meses después de fiestas, el Mig Any, como tradicionalmente se llama en el argot festero a este acto».

A poc a poc, altres filades anaren afegint-se a la iniciativa, recolzant-la, celebrant-la dins del mes de febrer o març i donant-li forma.

Així, el 1979, es va fer oficial la festa del Mig Any, i es repartiren les dates: segon cap de setmana de febrer el Carnestoltes, tercer cap de setmana les Festes d'Hivern i el quart cap de setmana el Mig Any, fins al dia de hui que compli-

ria 35 anys si comptem des de 1975, i dotant-la d'una setmana cultural.

Un altre motiu d'aquest article fester és fer un repàs de totes les publicacions que han vist la llum gràcies a la celebració del Mig Any, i que ha anat forjant-se, com a conseqüència de l'àmbit cultural que s'ha afegit en la festa; s'ha omplert gràcies a aquests llibrets, i que va tindre una bona continuïtat fins l'any 95, darrer any de publicacions de llibrets culturals de festes al Mig Any.

No hem d'oblidar el gran promotor d'aquesta idea que en l'anonimat de les publicacions portava amagat el nom d'Alfonso Coloma, no deixem de dir, tampoc, que també ho feia per un beneplàcit professional.

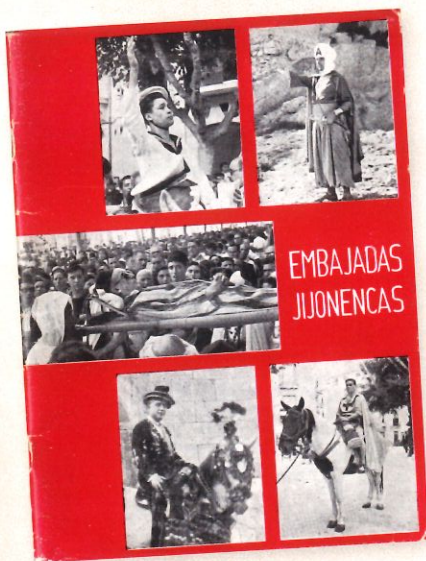
Editats tots per la Federació de Festes de Sant Bartomeu i Sant Sebastià,

1. Mira Mira, David, «El "Mig Any"», *Revista de Festes de Xixona*, agost, 1983.

2. Hernández Mira, Bartolomé, «Una iniciativa digna de aplauso», *Revista Guai*, març, 1975.

antigament anomenada Associació de Festes, veuen la llum per primera vegada l'any 1982, però no en la Festa del Mig Any, sinó en la Senyal, amb el títol de *Embajadas jjonencas* (la primera de les tres edicions).

Llibret de 26 pàgines, amb fulls de grandària holandesa, portada de fons vermella i on hi ha cinc fotografies que representen les cinc ambaixades que es pronuncien a Xixona. El llibre conté, per ordre, l'Ambaixada dels Contrabandistes, datada de 1884, l'Ambaixada dels Marinos, representada des del 1935, l'Ambaixada del Moro, de 1847, l'Ambaixada del Moro Traïdor de 1919, i l'Ambaixada del Cristià, també de 1847.



L'ordre de publicació de les ambaixades és significatiu perquè manté el mateix que se segueixen en els actes quan es representen a les Festes de Moros i Cristians.

L'any 1983 no es troba cap publicació, ens hem d'esperar fins al Mig Any de 1984 quan es publica el rezeptari de *La cuina xixonenca* amb 16 pàgines. Amb el mateix format que el de les ambaixades, trobem una introducció sobre la gastronomia xixonenca, un agraïment a les que varen fer el recull de les receptes, amb dibuixos de Gaspar Llorens Masià i un total de 33 receptes, dividides en menjars de plat i rebosteria. Les receptes estan ordenades alfabèticament.

Les receptes de plat que hi trobem són: *Arròs caldós en aspinacs i molletes de bacallar i rostit*; *Arròs en col*; *Chele-ré*; *Arròs en fresols secs*; *Arròs al forn en*



crelletes; *Olla'l forn*; *Arròs en seba*; *Arròs en tonyina, pèsols i carxofes*; *Borreta*; *Coques de Mincho*; *Farinetes*; *Gaspachos*; *Giraboix*; *Llegúm*; *Miques*; *Pericana i Verdura*.

Les receptes dolces són: *Besquit*, *Coca de sachifús*, *Doblaes*, *Paracotes*, *Pasiensies*, *Madalenes d'aigua*, *Madalenes d'ametla*, *Madalenes de pes*, *Mantecà*, *Mantecaos*, *Rolets d'ou*; *Rollets d'aiguarden*, *Rosquetes*, *Toñes*; *Toñetes* i *Tortà*.

Com es pot llegir a les receptes aquest és un llibret escrit amb un valencià no normalitzat, a més, hi ha una indicació de quan s'ha de cuinejar.

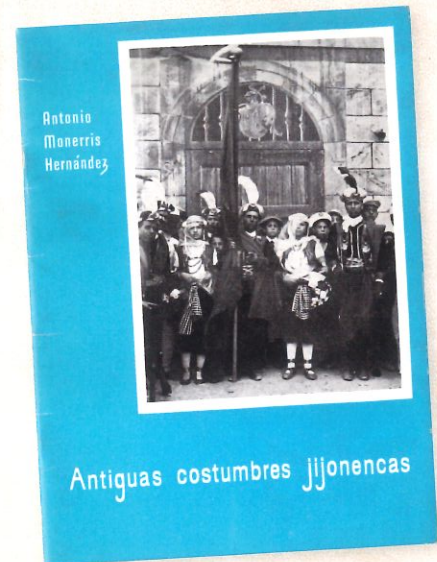
A banda del llibre publicat per Amàlia Coloma sobre receptes fetes amb torró, recentment hi ha un publicat per Tere López Melgar i Senti Verdú Díez sobre la cuina xixonenca titulat *Herència gastronòmica xixonenca* amb 22 pàgines amb 7 receptes de cuina i de postres 6, editat per l'Associació de Veïns del Barri Sagrada Família.

El tercer llibre és una magnífica exposició dels sentiments d'Antonio Moneris Hernández, amb paraules del mateix autor «*el libro de la experiencia, adquirida por el paso de los años es, esencialmente, vida resumida*». De l'any 1985 i amb el títol *Antiguas costumbres jjonencas* aquest llibre relata els sentiments d'Antonio Moneris Hernández cap al seu poble natal.

Dividit en dues parts, una primera on es repassen totes les festes, mes a mes, amb un castellà molt pompós, que ja quasi no es pot llegir als llibres, i després, uns relats que narren la Nit

del Crit, *El Cinematógrafo*, *Moros y Cristianos*, *El Futbol*, *El Juego de la Pelota*, *Las campanas del Templo*, *La primera imprenta*, *Nombres de calles*, *La sima de Valls*, *El Doctor Ayela*, *El Capitán Hernández*, *El alumbrado eléctrico*, *El Vía Crucis* i *El mercado del martes*.

Vint pàgines de llibre, amb una portada amb color blau, fotografia de Pascual Soler Espí i dibuixos de Gaspar Llorens.



A l'any 1986 no va haver-hi publicacions en el Mig Any i hem de saltar fins el 1987 per trobar-nos amb el llibret dedicat exclusivament a l'artista José Enrique López Mira, més conegut pel malnom Pepito Fajardo.

Amb el títol *Recordando al pintor López Mira* ens trobem 14 pàgines amb una petita biografia sobre el pintor xixonenc i 12 quadres típics i tòpics sobre els



Moros i Cristians

costums del nostre poble, tots en blanc i negre; a cada quadre hi ha una breu explicació.

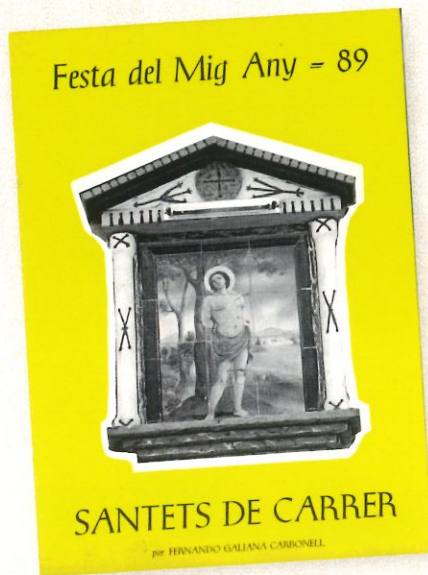
Els quadres porten els següents títols segons apareixen en la publicació: *Nadal, Pórrat de Santa Bàrbara, Asalto del Carnaval, Lectura en la noche, La Pentinaora, La Pastaora, Les Llavaores, Camí del Mercat, El Miracle, El Combregat, El Albaet i El Reso.*

L'any 1988 es dedica el llibre a l'artista, també xixonenc, però resident a Santa Cruz de Tenerife, Àngel Mollà Vilaplana. I com a innovació, en els llibres de Mig Any, trobem que en les primeres pàgines apareixen els actes del Mig Any.

Dotze pàgines a dues tintes, negre i groc amb fons blanc, on hi ha la biografia d'Àngel Mollà Vilaplana, quatre dibuixos a tinta (Torres de la Iglesia des del carrer l'Orito; Convent dels Franciscans (segle XVII); Carrer del Trinet-Xixona i Casa de Toni Saca. Xixona). Les dues darreres pàgines hi ha els 47 títols de l'exposició de dibuixos a ploma que va fer Àngel a l'aula cultural de la societat El Trabajo en la setmana cultural.



El 1989 es publica *Santets de carrer* de Fernando Galiana Carbonell en dotze pàgines a una tinta, i on hi ha la biografia de l'autor del llibre, sis sants iconogràfics que hui en dia encara trobem als nostres carrers del poble o en masos: *Sant Bartomeu Apòstol, Sant Sebastià, Sant Antoni Abad, la Verge Maria i Sant Vicent Ferrer.* En aquest llibre, els actes del Mig Any s'imprimeixen en les dues darreres pàgines.



El llibre que obri la dècada dels anys 90 és dedicat exclusivament als xiquets: *Els Xiquets y la Festa del Mig Any.* Amb el mateix format que els anteriors: dotze pàgines amb grandària holandesa (mig full din-A4), amb un portada que representa un full quadriculat, amb el dibuix de M. Sheila Álvarez Sánchez.

A la part interior, les dues primeres pàgines hi ha un escrit on s'expliquen els sentiments del Mig Any i el futur de la festa que són els xiquets, amb l'apunt que el 1989 va ser la primera vegada que es celebrà la Desfilada dels Xiquets i que hui per hui ja s'ha consolidat, com pregonava l'escrit.

A l'interior trobem quatre dibuixos més: un d'un castell (sense nom), altre d'una festerera mora (fet per Meritxell), el d'una balladora de dansa (realitzat per Beatriz Borreguero) i el darrer



dibuix de Pablo Ros Planelles. A més, hi ha dues pàgines on els xiquets escriuen dos textos breus sobre els moros i cristians i sobre les festes, i a l'altra pàgina quatre acudits. Els actes del Mig Any els trobem en les pàgines centrals del llibre.

L'any 1991 el llibret es dedica a les begudes de festes, *La begua festerera*, amb una portada amb quatre begudes a colors. Se segueix amb el mateix format que les darreres edicions: dotze pàgines amb grandària holandesa; en aquesta edició s'empra la tinta de color vermellós.

Festa Mig Any 91



La begua festerera

A la primera pàgina trobem els actes del Mig Any, no va haver-hi setmana cultural, però sí a migdia una degustació gratuïta de cervesa marca Àguila. La següent pàgina hi ha l'estrofa de la cançó popular de la Canyeta: «Pósemos tío Pep una copeta, pósemos tío Pep un nugolet, pósemos tío Pep una servesa, p'anar per "la plaça" contents i alegrets... ».

Les deu pàgines restants es descriuen les begudes típiques festeres de Xixona per ordre alfabètic, i es diferencien si és una beguda de postres, aperitiu, diànera, de vesprada: *Absenta, Amadeo, Benito, Café Licor, Canari, Cantueso, Cóktel de Champagne, Cubalibre, Cubata, Cuerva, Destornillador, Gin Tònic, Herberet, Lletuga, Marquesa, Mistela, Nugolet, Petroleo, Plis play, Pirata, Sangria, Serve-sa, Soldat i Sorbito.*

L'any 1992 es publiquen els estatuts de l'Associació de Festes, *Estatutos Asociación.* La portada és la desfilada

Festa del Mig Any 92



Estatutos Asociación

dels representats de les Festes de Xixona del I Congrés de Festes de Moros i Cristians de Villena.

Aquest llibret presenta 28 pàgines, més del doble que en les anteriors edicions. A les dues primeres trobem els actes del Mig Any, en les pàgines següents un breu escrit amb els antecedents històrics dels documents que citen l'aparició dels Moros i Cristians de Xixona, fet per Fernando Galiana Carbonell.

A la part central del llibre, s'imprimeixen per primera vegada els estatuts de l'antiga Associació de Festes, amb la Junta Directiva d'aquell any, i en la part final els esbossos del pintor José E. López Mira, *Pepito Fajardo*, amb una breu història de cada filada feta pel cronista de festes d'aquell any, Antonio Monerris Hernández; el llibre acaba amb l'inventari de mobles i immobles que tenia l'Associació de Festes el 1991.

A l'any 1993 trobem la publicació de *Les herbes*. Un llibret breu, per la seua extensió, només 6 pàgines. A la primera hi ha un text sobre l'ús de les herbes al llarg de la història.

Seguidament les herbes que s'empren a Xixona, ordenades alfabèticament, amb el nom en castellà i la traducció entre parèntesi al valencià, i a vegades no encertada: *Ajo* (All), *Albahaca* (Alfabetguera), *Cantueso* (Cantahueso), *Espliego* (Espígol), *Eucalipto* (Eucalip-tu), *Hierba Luisa* (Herba lluisa), *Hierba buena* (Albarsana), *Hinojo* (Fenoll), *Laurel* (Llorer), *Manzanilla* (mansani-lla), *Oregano* (Orenga), *Peregil* (Xoli-

vert), *Pipirella* (Pebrella), *Rabo Gato* (Rabet de gat), *Romero* (Romer) i *Ruda* (Ruda). A les dues darreres pàgines trobem els Actes del Mig Any.



LES HERBES

Festa del Mig Any - Xixona 1993

A l'any 1994 ens trobem la darrera de les publicacions temàtiques, *Per què fem les Festes? Què celebrem?* José Bernabé Ruiz, Bernardo Garrigós Sirvent, Jaume Miquel i Peidró i Jaume Monerris Garrigós ens contesten a cinc preguntes essencials per a entendre les Festes de Moros i Cristians, que són la base del llibret: 1. Per què fem les Festes? Què celebrem? 2. Com estan organitzades? 3. Els Actes. 4. Altres actes festers i 5. Normes a seguir per a ser fester. Aquest llibre es completa amb un vocabulari fester.

Els actes del Mig Any els trobem a la primera i a la darrera pàgina, amb un homenatge a Antonio Monerris Hernández, cronista de festa que en aquest any va faltar.



Festa del Mig Any - 94
(Per què fem les Festes? Què celebrem?)

El llibret es compon de huit planes, i hem de dir que la portada és un dibuix a tinta, del qual no sabem qui el va fer, a més a més, aquest llibret no té patrocinador, el va pagar la Federació de Festes, la resta dels llibres, col·laborava econòmicament la CAM.

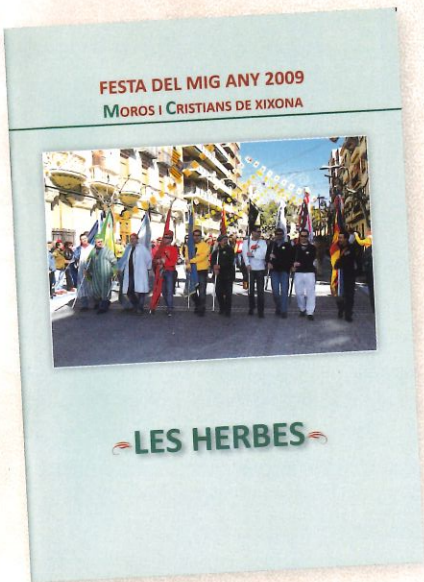
A l'any 1995 es publica la segona edició de les Ambaixades de Xixona, *Embajadas Festeras*. Una publicació gelada de 20 pàgines, amb la portada amb l'escut de l'actual Federació de Festes. Sense paginar, a la primera pàgina trobem els escassos actes que es feren: l'entrega de premis de futbol, amb un homenatge als ambaixadors de festes, una obra de teatre, pel grup teatral de l'Associació de Sant Jordi d'Alcoi, *Les xiques del boato* i el mateix Mig Any.

Les següents pàgines són les ambaixades, amb el mateix ordre i disposició que en el llibret de 1982, i en la darrera plana hi ha el text introductor que apareix en l'edició del 82: Ambaixada Contrabandista, Ambaixada dels Marinos-Piratas, Ambaixada del Moro, Juf del Moro Traïdor i l'Ambaixada del Cristià.



Aquesta publicació tampoc és subvencionada per cap empresa, exclusivament pagada per l'Associació de Festes.

I des d'aquest any, 1995 fins al 2009 no es fa cap publicació; 14 anys després es recuperen aquestes publicacions amb dues reedicions. La presentació es fa el 26 de febrer de 2009 a l'aula cultural d'El Trabajo, amb un nombrós públic, unes 70 persones.



El primer llibret, *Les herbes*, és la reedició d'un llibret editat per Alfonso Coloma, antic president a l'any 1993. La idea era retornar les publicacions dels llibrets del Mig Any, i ser el primer pas per fer un estudi més aprofundit sobre el tema de les herbes. Es van fer 2.000 exemplars impresos a l'editorial Marfil d'Alcoi, editat conjuntament per la Federació de Festes i la SEU Universitària de Xixona.

Dins del contingut trobem vint-i-una plantes amb una estructura amb el nom en llatí, la descripció de l'herba i els usos més comuns.

El llibret va estar estat corregit i ampliat per Albert Sala Llinars i coordinat per Josep Miquel Arques.

L'altre llibre, en una vessant més festiva, és la reedició del llibre de *L'Escola de Festes* i el *Llibre de les Ambaixades*. El primer escrit per Jaume Miquel i Peidró, amb maquetació de Pau Ros i els dibuixos de Toni Verdú, amb correcció i ampliació de textos i temes, ja que no s'hi feia referència a les Festes d'Hivern, per exemple.

El *Llibre de les Ambaixades* és d'Alfonso Zaragoza Miquel, ex ambaixador moro de festes.

Els dos llibres es van editar conjuntament, amb un tiratge de 300 exemplars, per l'editorial Tàbula. Amb un preu de 15€ amb la intenció que l'alumne o possible llegidor el tinga en compte, i no es cometa l'errada de l'anterior llibre que es regalava.

Els llibres són concebuts de manera didàctica, el primer per ensenyar tots els amagatalls de la festa i el segon per intentar descobrir algun ambaixador, dins de les seues escoles.

El darrer llibre editat ha estat la 3a edició del llibre de *Les Ambaixades de Xixona*, seguint la política de publicacions que es va agafar l'any passat amb la reedició del llibre de *Les herbes*. La idea era una altra però va fallar el pressupost i vam tirar d'arxiu, amb una molt bona maquetació de *Les Ambaixades de Xixona*, amb colors blanc, negre i gris, que amb les seues 30 pàgines incloïa els actes del Mig Any, la justificació de la publicació i les cinc ambaixades que es fan a Xixona, amb les novetats de publicar l'Ambaixada dels Pirates del 2009 i els textos del Moro Traïdor tal i com es fa des de l'any 1969.

Amb aquestes quinze publicacions la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià ha aconseguit trencar els esquemes, perquè

va més enllà de la festa i entrem en el camp de la cultura, gens materialista, i s'ompli de substància la festa.

Aquest camí s'hauria de seguir dotant-se un pressupost i editant temes nous, no llargs en contingut, sinó referents per al nostre poble.

Josep Miquel Arques i Galiana
Cronista oficial de la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià

